

СТАНОВИЩЕ

от Светлана Александрова- Златанска професор Университет за национално и световно стопанство

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8 Икономика; докторска програма по Политическа икономика, катедра „Икономически науки“

Автор: Елица Василева Кантарджиева

Тема: Глобализацията на икономиката и международните финансови институции“....

Научен ръководител: .проф. д-р Даниела Бобева, Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-146 от 22.01.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема „Глобализацията на икономиката и международните финансови институции“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование направление 3 Социални, стопански и правни науки, по програма Политическа икономика, катедра „Икономически науки“. Автор на дисертационния труд е Елица Кантарджиева– задочен докторант към катедра „Икономически науки. Представеният от Елица Кантарджиева– комплект материали са в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“. Авторката представя сериозно дисертационно изследване, автореферат на български език и списък с публикации. Представени са 3 публикации- две от които са в сборници от конференции и в научни трудове на факултета по икономически и социални науки. Публикациите са свързани с темата на дисертационното изследване. Тя работи като експерт в Софийска община, също има опит в неправителствена организация.

2. Актуалност на тематиката

Изследваните проблеми са актуални поради ролята, значението на финансовите институции за запазване на финансовата стабилност, за разработване на стандарти и регулации съответстващи на динамичната икономическа, финансова глобална среда. Акцентът в изследването е ролята и поведението на финансовите институции за преодоляване на финансови кризи, за справяне на предизвикателствата на де-глобализация, на геополитическа и екологична несигурност. Затова в изследването се оценява способността и капацитета на между-

народните финансови институции да се реформират, за да отговорят на глобалните, икономически и финансови предизвикателства.

3. Познаване на проблема

Елица Кантарджиева демонстрира много добро познаване на изследвания проблем за ролята и мястото на финансовите институции в съвременната финансова архитектура. Представените от авторката етапи в развитието на международните финансови институции, на приложимите теории доказват дълбочината на знанията ѝ. В изследването показва умения да анализира финансови показатели, да прави обобщения и синтез на научна и статистическа информация.

4. Методика на изследването

Методиката на изследването е комплексна, тя включва исторически, сравнителен, дескриптивен и статистически анализ. Ползваният инструментариум се допълва с обработка на статистически данни, чрез корелационен анализ. Методите на анализ и синтез са използвани в втора и трета глави на дисертацията, те допълват и потвърждават изследователската теза и обогатяват направените изводи. Методиката на изследването е избрана сполучливо и е напълно е съобразена със спецификата на изследваните въпроси за финансовата стабилност на МФИ и тенденциите на дейността им в съвременните финансови и политически условия. Авторката е направила оценка за финансовото управление на МФИ и ефективността им по отношение на финансови и икономически кризи на основата на конкретни показатели, също са отчетени факторите за променящата се роля на МФИ в глобален и регионален план, което допълва научните публикации в областта на финансите.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационен труд е в обем 288 стр., 41 фигури, 39 таблици. Дисертацията е структурирана в увод, три основни части и заключение. Авторката е посочила 355 литературни източника на английски и български език, които включват научни публикации и публични източници на данни. В дисертацията са анализирани важни, актуални и дискуссионни въпроси от сферата на дейността и ролята на международните финансови институции за финансова сигурност и стабилност в условията на протичащите икономически промени в световната икономика.

В уводната част на изследването е подчертана актуалността на избраната изследователска тема, коректно са определени обекта, предмета, целта и основната теза. В подкрепа на тезата са формулирани 3 хипотези, които се отнасят към анализите в основните три части. Първата хипотеза е доказана чрез обширния преглед на еволюцията, неолибералната парадигма за МВФ и различни теории, които поясняват ролята на международните финансови институции. Втората хипотеза е тествана чрез набор от показатели, които характеризират поведението на МФИ при справянето с финансовите кризи. Третата хипотеза се потвърж-

дава от анализа за оценка на финансовото състояние на международните финансови институции в трета глава.

Обхватът дава яснота за фокусът на авторското изследване, както ограниченията относно периода и количествения анализ. Изследваните проблеми са разгледани в теоретичен и практически аспект.

Изследването има добра логическа структура и в последователно се поставят изследваните проблеми за развитие и политика на международните финансови институции.

Първа глава се отличава с аналитичност на еволюцията на МВФ, Вашингтонски консенсус и неолибералната парадигма за МВИ и на теории поясняващи тяхната дейност, политика за поддържане на финансова сигурност в света. Впечатляващ е извършения исторически преглед и анализ на дейността на МФИ. Също следва да се изтъкне подхода за разглеждане на функциите и ролята на МФИ в контекста на различни теории (институционални теории, теория за кризите, теории за бизнес циклите, теории за развитието и др.). Авторката е направила синтезиран обобщен анализ на приложимостта на теориите относно политиката, действията и ролята на МФИ, включително с определен фокус върху банките. Анализът на теориите е подкрепен с вижданията на известни икономисти от добре подбрани от техни публикации. В резултат на прегледа на сериозни научни изследвания се открояват критики и положителни страни за ролята на МФИ, включително и на приноса на регионални финансови институции за устойчивост на финансовата система. Прави добро впечатление изводите и личната позиция на авторката след всяка разгледана теория.

Във втора глава се изследва действията на международните финансови институции и реакцията по време на глобални и регионални кризи - световната финансова криза от 2007-2008 година, пандемията COVID-19 и войната в Украйна. Втората хипотеза за антициклична роля на МФИ е доказана чрез информация от годишните доклади и финансови отчети на избраните шест международни финансови институции за шестнадесетгодишен период.

Емпиричното изследване се базира на 96 годишни финансови отчети на финансови и банкови институции за период от 2006-2022г. Разгледани са редица показатели - обема на операции, брутни плащания, активи и капитал, сравнявайки периодите преди и след финансови кризи. Заслужава да се изтъкне и направената оценка за състоянието на международни финансови институции и регионални банки и техния капацитет за подпомагане на проекти и страни в условията на кризи, както и сравнението на разработени финансови инструменти. Авторката е успяла да изведе тенденциите за подкрепа за преодоляване на глобалните икономически процеси и рискове, както и за постигането на целите за устойчиво развитие.

Трета глава е посветена на анализ на финансовото състояние на изследваните международни финансови институции чрез количествено измерими показатели за оценка на активите и капитала.. Хипотезата за запазването на стабилността на МФИ е доказана чрез анализ на структурата на капитала, сравнителен анализ на коефициенти за възвръщаемост на акти-

вите (ROA) и на собствения капитал (ROE). Докторантката е направила вътрешна и външна оценка на дейността международните финансови институции. Следва да се изтъкне корелационния анализ, който е използван за извеждане на зависимостта между динамиката на активите на банките и инвестициите от частния сектор.

Направените изводи от емпиричния анализ показва, че МФИ могат да постигнат възвръщаемост, която да им позволява да разширяват инвестициите и да имат съществена роля им във финансовата архитектура на банкови институции. Авторката е направила вътрешна и външна оценка на дейността на финансовите институции съгласно набор от критерии. Заслужава внимание изводите за уязвимостта към външни шокове и прояви на финансови кризи, както и за антицикличната роля на МФИ за международната финансова стабилност.

Изводите от изследването са представени изчерпателно, систематизирани по отделните основни части на дисертационния труд и в заключението. Те подкрепят основните хипотези формулирани в увода. Заключението предлага в синтезиран вид изводите до които достига авторката. Сред тях се открояват: МФИ са също уязвими на външните шокове, показват устойчивост, увеличават капитала си и предоставят инвестиции на страните; финансовите показатели потвърждават антицикличната роля на МФИ в международната финансова система; новите финансови продукти насърчават акумулирането на капитали от частния сектор и разширяват ролята на регионалните финансови институции.

Изследването разглежда актуални и важни за практиката и финансовата теория проблеми.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Авторката е представила дисертационен труд и три публикации, което отговарят на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3. Икономика, тъй като те са пряко свързани с темата и направлението, по които е обявен конкурса.

В заключение авторката е успяла да открие ролята и значението дейността на международните финансови институции за осигуряване на финансова стабилност и за подпомагане на преодоляването на кризи в световната икономика. Изследването доразвива обогатява знанията и научните изследвания за същността и развитието на международните финансови институции чрез собствен и критичен анализ на неолибералната парадигма и на теориите обуславящи техните политики и действия в условията на променящата се икономическа среда. Следва да се изтъкне като принос приложения интегриран количествен подход за оценка на финансовата стабилност на МФИ, както и емпирично доказвания антицикличен характер на дейността им.

Общата ми оценка е, че дисертационният труд представлява **самостоятелно завършено авторско изследване**, при което изследователските задачи са успешно изпълнени, а основната цел е постигната. Дисертацията е сериозно самостоятелно теоретично – приложно изследване.

7. Автореферат

Авторефератът е изготвен съобразно изискванията на съответните правилници на ПУ и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд. В автореферата авторът е представил ясно, конкретно същността на дисертационното изследване, съответните резултати и изводи, както и научните и приложни приноси.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Бих препоръчала на авторката да продължи в бъдеще научните си изследвания, фокусирайки се върху ролята на финансовите институции в условията на де глобализация, дигитализация и на климатично-неутрален преход.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАС-РБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.** Дисертационният труд показва, че докторантът Елица Кантарджиева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по икономика и финанси като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Убедено давам своята положителна оценка за дисертационен труд и предлагам на научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Елица Кантарджиева в област на висше образование: в област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Политическа икономика“.

28.03. 2025.г.

Изготвил становището:

(подпис)

Проф. д-р Светлана Александрова Златанска